

Asia C-395/23 [Anikovi]ⁱ

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

29.6.2023

Ennakkoratkaisupyyntön esittänyt tuomioistuin:

Sofiyski rayonen sad (piirituomioistuin, Sofia, Bulgaria)

Ennakkoratkaisupyyntön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

24.6.2023

Hakijat hakemuslainkäyttöasiassa:

E. M. A.

E. M. A.

M. I. A.

VÄLIPÄÄTÖS

Sofiassa 24.6.2023

Sofiyski rayonen sad [– –] on käsitellyt 24.6.2023 suljetuin ovin pidetyssä istunnossa toimien kokoonpanossa

PUHEENJOHTAJA [– –]

[– –] **siviiliasiaa nro 14139/2023** ja ottanut ratkaisussaan huomioon seuraavaa:

ⁱ Tämän asian nimi on kuvitteellinen nimi. Se ei vastaa oikeudenkäynnin minkään asianosaisen todellista nimeä.

Menettely perustuu SEUT 267 artiklan ensimmäiseen kohtaan.

- 1 Kyse on kansainvälisestä toimivallasta hakemuslainkäyttöasiassa, joka koskee luvan myöntämistä alaikäisten lasten kiinteän omaisuuden myyntiin, ja asetuksen 2019/1111 ja asetuksen N:o 593/2008 säännösten välisestä suhteesta. Lisäksi tiedustellaan asetuksen 2019/1111 ja jäsenvaltion (Bulgaria) ja kolmannen maan (Neuvostoliitto tai Venäjän federaatio) välisen kahdenvälisen kansainvälisen sopimuksen, joka tehtiin ennen kuin kyseinen jäsenvaltio liittyi Euroopan unioniin, keskinäistä suhdetta.

MENETTELYN OSAPUOLET**Hakijat:**

E. M. A., Venäjän federaation kansalainen, syntynyt [–] vuonna 2005,

E. M. A., Venäjän federaation kansalainen, syntynyt [–] vuonna 2008,

molemmat äitinsä M. I. A:n, joka on Venäjän federaation kansalainen, suostumuksella,

edustajanaan: asianajaja [–] Tsoncheva (Sofian asianajajayhdistys) [–]

Osapuolten vaatimukset

- 2 Hakijat hakevat lupaa myydä omistusosuutensa, joka on kummankin hakijan tapauksessa 1/6, R:n kylässä (Mustanmeren rannikolla) sijaitsevasta kahdesta (vapaa-ajan) asuinkiinteistöstä ja B:n kaupungissa (lomakohde vuoristossa) sijaitsevasta kiinteistöstä, jotka on kuvattu hakemuksessa yksityiskohtaisesti, hintaan, joka ei ole kiinteistöjen verotusarvoa alhaisempi ja joka on siirrettävä lasten saksalaisissa pankeissa oleville kahdelle pankkitilille.

TOSISEIKAT

- 3 E. M. A:n ja E. M. A:n äiti M. I. A. osti ollessaan avioliitossa lasten isän M. A:n, jotka ovat kaikki Venäjän kansalaisia, kanssa omiin nimiinsä kolme Bulgariassa sijaitsevaa kiinteistöä (vapaa-ajan) asumistarkoitukseen; kaksi kiinteistöistä sijaitsee Mustanmeren rannikolla ja yksi vuoristossa olevassa lomakohteessa. Koska kiinteistöt hankittiin avioliiton aikana, aviopuoliso M. A. omisti 50 prosenttia kiinteistöistä. Sen jälkeen, kun M. A. oli kuollut 29.7.2015 L:n kaupungissa Kyproksen tasavallassa, hänen leskensä M. I. A. ja molemmat lapsensa perivät edesmenneen omistusosuuden (puolet) kiinteistöistä. Venäläinen notaari laati asianmukaisen asiakirjan siitä, että lapset ja heidän äitinsä / edesmenneen aviopuoliso olivat ottaneet perinnön vastaan. Lapset ja äiti asuvat Saksassa, jossa heidän mukaansa on myös heidän asuinpaikkansa.

SOVELLETTAVAT UNIONIN OIKEUSSÄÄNNÖT

Tuomioistuimen toimivallasta, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskeissa asioissa ja kansainvälisestä lapsikaappauksesta 25.6.2019 annetun neuvoston asetuksen (EU) 2019/111 [– –] 1 artiklan 2 kohdan e alakohta

Asetuksen 2019/1111 [– –] 7 artiklan 1 kohta

Asetuksen 2019/1111 [– –] 98 artikla

Sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista 17.6.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 593/2008 [– –] 4 artiklan 1 kohdan c alakohta

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 [– –] 24 artiklan 1 kohta

SOVELLETTAVAT BULGARIAN OIKEUSSÄÄNNÖT

a) Kansainväliset sopimukset

Bulgarian kansantasavallan ja Sosialististen neuvostotasavaltojen liiton välinen sopimus keskinäisestä oikeusavusta siviili-, perhe- ja rikosasioissa (Dogovor mezhdur Narodna Republika Bulgaria i Sayuza na Savetskite sotsialisticheski Republiki za pravna pomosht po grazhdanski, semeyni i nakazatelni dela)

(ratifioitu valtioneuvoston 15.4.1975 antamalla asetuksella nro 784 (DV 1975, nro 33), ollut voimassa 18.1.1976 lähtien)

julkaistu Bulgarian virallisessa lehdessä (DV) nro 12, 10.2.1976; oikaisu DV:ssä nro 17, 28.2.2014.

”25 artikla

Vanhempien ja lasten väliset oikeussuhteet

1. Vanhempien ja lasten väliset oikeussuhteet määräytyvät sen sopimuspuolen lain mukaan, jonka alueella on heidän yhteinen kotipaikkansa.
2. Jos vanhempien tai toisen vanhemman kotipaikka on yhden sopimuspuolen alueella ja lapsen kotipaikka toisen sopimuspuolen alueella, heidän välisensä oikeussuhteet määräytyvät sen sopimuspuolen lain mukaan, jonka kansalainen lapsi on.

3. Menettelyt isyyden tai äitiyden riitauttamiseksi tai vahvistamiseksi ja avioliitossa syntyneen lapsen syntymän vahvistamiseksi ratkaistaan sen sopimuspuolen lain mukaan, jonka kansalainen lapsi on syntymähetkellä.

4. Avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen ja hänen äitinsä tai isänsä väliset oikeussuhteet määräytyvät sen sopimuspuolen lain mukaan, jonka kansalainen lapsi on.

5. Jos lapsi on yhden sopimuspuolen kansalainen ja asuu toisen sopimuspuolen alueella ja viimeksi mainitun sopimuspuolen laki on lapsen kannalta edullisempi, on sovellettava kyseisen sopimuspuolen lakia.

6. Toimivaltaisia antamaan ratkaisuja edellä 1, 2, 3, 4 ja 5 momentissa mainituista oikeussuhteista ovat sen sopimuspuolen, jonka kansalainen lapsi on, tai sen alueen elimet, jossa lapsella on koti- tai asuinpaikka.

--

30 artikla

Oikeustoimien muodot

1. Oikeustoimen muoto määräytyy oikeustoimeen sovellettavan lain mukaan. Riittää kuitenkin, jos noudatetaan sen paikan lakia, jossa oikeustoimi tehdään.

2. Kiinteää omaisuutta koskevan oikeustoimen muoto määräytyy sen sopimuspuolen lain mukaan, jonka alueella kiinteä omaisuus sijaitsee.”

b) Kansallinen oikeus

Velvoitteista ja sopimuksista annettu laki (Zakon za zadalzheniata i dogovorite) vuodelta 1951

”18 § Omistusoikeuden siirtämisestä tehdyt sopimukset tai muiden kiinteään omaisuuteen kohdistuvien esineoikeuksien perustaminen edellyttävät notaarin vahvistamista.”

Kansainvälisestä yksityisoikeudesta annettu koodeksi (Kodeks na mezhduarodnoto chastno pravo) vuodelta 2005:

”85 § (1) Vanhempien ja lasten välisiin suhteisiin sovelletaan sen maan lakia, jossa on heidän yhteinen asuinpaikkansa.

(2) Jos vanhemmilla ja lapsella ei ole yhteistä asuinpaikkaa, heidän väliset suhteensa määräytyvät sen valtion lain mukaan, jossa lapsella on asuinpaikka, tai sen valtion lain mukaan, jonka kansalainen lapsi on, jos tämä on lapsen kannalta edullisempi.”

Siviiliprosessilaki (Grazhdanski protsesualen kodeks) vuodelta 2007

”586 § (1) Laatiessaan notaarin vahvistamaa asiakirjaa kiinteää omaisuutta koskevan omistusoikeuden siirtämisestä tai jonkin muun kiinteään omaisuuteen kohdistuvan esineoikeuden perustamisesta, siirtämisestä, muuttamisesta tai lakkauttamisesta notaari tarkastaa, onko oikeuden siirtävä henkilö kiinteän omaisuuden omistaja ja täytyvätkö oikeustoimen erityisedellytykset.

(2) Omistusoikeus osoitetaan vastaavin asiakirjoin. [– –]

(3) Notaari vahvistaa asiakirjassa, jossa mainitaan omistusoikeuden todistavat asiakirjat ja muut edellytykset, myös 1 momentissa tarkoitettujen tarkastuksen suorittamisen.

(4) Jos asiakirjaa, josta oikeuden siirtävän henkilön omistusoikeus ilmenee, ei ole rekisteröity, notaarin vahvistama asiakirja laaditaan vasta kyseisen asiakirjan rekisteröinnin jälkeen.”

Perhelaki (Semeen kodeks) vuodelta 2009

”130 § (1) Vanhemmat hallinnoivat lapsen omaisuutta hänen etunsa mukaisesti ja vaadittavaa huolellisuutta noudattaen.

(2) Lapsen omaisuudesta saatavia tuloja, jotka eivät ole tarpeen lapsen tarpeiden tyydyttämiseksi, voidaan käyttää perheen tarpeiden tyydyttämiseen.

(3) Toimet, jotka koskevat lapselle kuuluvan kiinteän tai irtaimen omaisuuden luovuttamista oikeustoimella taikka hänelle kuuluvien talletusten ja arvopapereiden luovuttamista, voidaan toteuttaa Rayonen sadin luvalla lapsen senhetkessä asuinpaikassa, jos luovuttaminen ei ole lapsen edun vastaista.

(4) Alaikäisen lapsen tekemä lahjoitus, oikeudesta luopuminen, vuokraus ja kolmansien osapuolten antamien sitoumusten takaaminen ovat mitättömiä. Kolmansien osapuolten antamia sitoumuksia voidaan poikkeuksellisesti taata pantilla tai kiinnityksellä 3 momentin mukaisesti, kun lapsen tarve sitä edellyttää tai siitä on ilmeistä hyötyä lapselle tai kun perheen poikkeuksellinen tarve sitä edellyttää.

(5) Avioliitossa olevan alaikäisen oikeustoimiin sovelletaan pelkästään 6 §:n 4 momentin mukaista rajoitusta.”

c) Asian kannalta merkityksellinen kansallinen oikeuskäytäntö:

Varhoven kasatsionen sad na Republika Bulgarian (ylin tuomioistuin, Bulgaria) siviiliasioiden toiseen osastoon kuuluvan jaoston siviiliasiassa nro 1100/2015 2.6.2015 antamassa määräyksessä nro 144 todetaan seuraavaa:

Perhelain 130 §:n 3 momentin mukaan toimet, jotka koskevat lapselle kuuluvan kiinteän tai irtaimen omaisuuden luovuttamista oikeustoimella taikka hänelle kuuluvien talletusten ja arvopapereiden luovuttamista, voidaan toteuttaa Rayonen

sadin luvalla senhetkisessä asuinpaikassa, jos luovuttaminen ei ole lapsen edun vastaista. Kyseinen säännös sisältyy vanhempien ja lasten välisiä suhteita koskevaan lukuun. Kansainvälisestä yksityisoikeudesta annetun koodeksin 85 §:n mukaan vanhempien ja lasten välisiin suhteisiin sovelletaan sen maan lakia, jossa on heidän yhteinen asuinpaikkansa. Keskinäisestä oikeusavusta siviili-, perhe- ja rikosasioissa tehdyn Bulgarian kansantasavallan ja Sosialististen neuvostotasavaltojen liiton välisen sopimuksen 25 artiklassa määrätään myös vanhempien ja lasten välisten suhteiden osalta sen sopimuspuolen lain soveltamisesta, jonka alueella on heidän kotipaikkansa. Samanaikaisesti on otettava huomioon, että perhelain 130 §:n 3 momentin tarkoituksena on varmistaa lapsen edun suojelu hänen omaisuuttaan luovutettaessa. Luvan antaminen luovuttamiseen muodostaa sellaisen erityislakiin perustuvan edellytyksen siviiliprosessilain 586 §:n 1 momentissa tarkoitetun luovuttamistoimen toteuttamiselle, jonka olemassaolo notaarin on tarkistettava sopimusta tehtäessä. Kansainvälisestä yksityisoikeudesta annetun koodeksin 65 §:n 1 momentin mukaan esineoikeuksien ja omistusoikeuden saamiseen ja lakkaamiseen sovelletaan sen maan lakia, jossa esine sijaitsee. Edellä mainitun oikeusapusopimuksen 30 artiklan 2 kohta on samansuuntainen. Näin ollen kiinteää omaisuutta koskevan omistusoikeuden siirtämiselle lainsäädännössä säädettyjen erityisedellytysten, perhelain 130 §:n 3 momentin mukaiset edellytykset mukaan luettuina, osalta on sovellettava tätä lakia. Koska tuomioistuimen on annettava lupa kiinteän omaisuuden luovuttamiseen, tämän on siten oltava sen valtion tuomioistuin, jossa esine sijaitsee.”

Edellä mainittu määräys, joka on saatavilla Varhoven kasatsionen sadin verkkosivustolla, käsittelee Venäjän kansalaista koskevaa tapausta, ja kysymys, josta mainittu tuomioistuin on esittänyt tulkintansa, kuuluu seuraavasti: onko bulgarialainen tuomioistuin toimivaltainen käsittelemään alaikäisen Venäjän kansalaisen lakisäätteen edustajan perhelain 130 §:n 3 momentin nojalla tekemää hakemusta, jossa pyydetään lupaa lapselle kuuluvan ja Bulgarian tasavallan alueella sijaitsevan kiinteän omaisuuden luovuttamiseen?

Sama oikeudellinen näkemys esitetään Sofiyski gradski sadin (Sofian kaupungin alioikeus, Bulgaria) ensimmäisen siviilijaoston siviiliasiassa nro 6491/2023 14.6.2023 annetussa määräyksessä nro 7276, jolla kumottiin Sofiyski rayonen sadin siviiliasiassa nro 14139/2023 2.5.2023 antama määräys nro 15959 [– –] (käsiteltävä asia). Kyseisessä tapauksessa Sofiyski gradski sadin asiaa käsittelevä jaosto viittasi kuitenkin myös sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista 17.6.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 593/2008 4 artiklan 1 kohdan c alakohtaan ja katsoi, ettei asetuksen 2019/1111 säännöksiä voida soveltaa lasten hakemuksiin, joissa pyydetään lupaa Bulgariassa sijaitsevan kiinteän omaisuuden luovuttamiseen. Koska mainittu säännös koskee sovellettavaa lakia eikä kansainvälistä toimivaltaa riita-asiassa, on katsottava, että Sofiyski gradski sadin tarkoituksena oli viitata asetuksen N:o 1215/2012 24 artiklan 1 alakohtaan, jossa säädetään sen jäsenvaltion tuomioistuinten, jossa kiinteistö sijaitsee, yksinomaisesta

kansainvälisestä toimivallasta asiassa, joka koskee esineoikeutta kiinteään omaisuuteen tai kiinteän omaisuuden vuokrasopimusta.

ASIAN TAUSTA – UNIONIN OIKEUSSÄÄNTÖJEN TULKINNAN TARPEELLISUUS

- 4 Monet Venäjän federaation kansalaiset, jotka ovat hankkineet kiinteistöjä Bulgariasta (Mustanmeren rannikolta, vuoristossa olevista lomakohteista ja muilta paikkakunnilta), yrittävät tällä hetkellä myydä näitä kiinteistöjä. Useissa tapauksissa nämä kiinteistöt kuuluvat kokonaan tai osittain lapsille joko perinnön perusteella tai siksi, että kiinteistöt hankittiin alun perinkin lasten nimiin. Bulgarian kansallisen oikeuden mukaan lapsen kiinteän omaisuuden luovuttaminen esimerkiksi myymällä edellyttää tuomioistuimen hakemuslainkäyttöasiassa etukäteen antamaa lupaa.
- 5 Jotkin bulgarialaiset tuomioistuimet vaikuttavat katsovan, että ne ovat kansainvälisesti toimivaltaisia antamaan tällaisen luvan, kun lapsi, joka on Venäjän kansalainen, tekee Bulgariassa sijaitsevan kiinteän omaisuuden myyntiä koskevan hakemuksen, jota perustellaan Bulgarian kansantasavallan ja Sosialististen neuvostotasavaltojen liiton keskinäisestä oikeusavusta vuonna 1975 tekemän sopimuksen määräyksillä ja asetuksen N:o 563/2008 säännöksillä (tämä on ymmärrettävä viittaukseksi asetuksen N:o 1215/2012 24 artiklan 1 alakohtaan). Bulgarialaiset tuomioistuimet pitävät edellytystä, joka koskee tuomioistuimen lupaa kiinteän omaisuuden myyntiin, osana kiinteän omaisuuden luovuttamisesta tehdyn sopimuksen muotoa, ja ne katsovat, että bulgarialaisen tuomioistuimen toimivalta seuraa siitä, että kyse on Bulgarian oikeustilasta ja Bulgariassa sijaitsevaa kiinteää omaisuutta koskevista toimista eikä vanhempainvastuusta lapsiin nähden. Bulgarialainen tuomioistuin on siten toimivaltainen myös silloin, kun lasten asuinpaikka on toisessa unionin jäsenvaltiossa tai kolmannessa maassa – esimerkiksi Venäjällä.
- 6 Unionin tuomioistuin totesi 6.10.2015 antamassaan tuomiossa Matoušková (C-404/14, [EU:C:2015:653]), että tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 2201/2003 on tulkittava siten, että alaikäisten lasten edunvalvojan näiden lasten puolesta tekemän perinnönjakosopimuksen hyväksyminen on toimi, joka liittyy kyseisen asetuksen 1 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettuun vanhempainvastuun käyttämiseen ja joka täten kuuluu asetuksen soveltamisalaan, eikä samaisen asetuksen 1 artiklan 3 kohdan f alakohdassa tarkoitettu perintöön liittyvä toimi, joka on suljettu asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle.
- 7 Mainitussa tulkinnassa unionin tuomioistuin otti kantaa kansainvälisestä toimivallasta vanhempainvastuuta koskevissa asioissa annettujen asetuksen N:o 2201/2003 säännösten ja kansainvälistä toimivaltaa perintöasioissa koskevien

asetuksen N:o 650/2012 säännösten keskinäiseen suhteeseen; ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin ei kuitenkaan tiedä unionin tuomioistuimen antaneen oikeuskäytäntöä kansainvälisestä toimivallasta vanhempainvastuuseen liittyvissä kysymyksissä lasten kiinteää omaisuutta koskevissa hakemuslainkäyttöasioissa annettujen asetuksen 2019/1111 säännösten ja kansainvälisestä toimivallasta kiinteää omaisuutta koskevissa riita-asioissa annettujen asetuksen N:o 1215/2012 säännösten keskinäisestä suhteesta.

- 8 Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen tiedossa ei myöskään ole unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä siitä kysymyksestä, syrjäyttävätkö kahdenväliset oikeusapusopimukset, joita jäsenvaltiot ovat tehneet kolmansien maiden kanssa ennen unioniin liittymistä ja ennen asiaa koskevan asetuksen antamista (ja jotka sisältävät säännöksiä kansainvälisestä toimivallasta ja sovellettavasta laista riita-asioissa ja sopimuspuolten kansalaisten tekemien hakemusten yhteydessä), asiaa koskevan asetuksen säännökset. Bulgaria ja muut entiset itäblokin maat, jotka ovat nykyisin Euroopan unionin jäsenvaltioita, ovat tehneet vuoteen 1989 saakka samankaltaisia kahdenvälisiä oikeusapusopimuksia Neuvostoliiton kanssa, ja näitä sopimuksia sovelletaan nyt niiden suhteissa Venäjän federaatioon. Kyseisiä kahdenvälisiä sopimuksia ei mainita esimerkiksi asetuksen 2019/1111 VIII luvussa, ja on epäselvää, syrjäyttävätkö ne asetuksen säännökset vai syrjäyttääkö asetus päinvastoin nämä määräykset.
- 9 Tätä taustaa vasten Euroopan unionin tuomioistuimelle esitetään kolme ennakkoratkaisukysymystä.

Näillä perusteilla tuomioistuin on

PÄÄTTÄNYT SEURAAVAA:

Siviiliasian nro **14139/2023** käsittelyä Sofiyski rayonin sadissa **lykätään**, kunnes Euroopan unionin tuomioistuin on antanut ratkaisunsa.

Euroopan unionin tuomioistuimelle esitetään SEUT 267 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

1. Kuuluuko tuomioistuimen toimivallasta, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja kansainvälisestä lapsikaappauksesta 25.6.2019 annetun neuvoston asetuksen (EU) 2019/1111 1 artiklan 2 kohdan e alakohdan soveltamisalaan myös hakemuslainkäyttöasia, joka koskee tuomioistuimen luvan myöntämistä lapselle kuuluvan kiinteän omaisuuden tai kiinteää omaisuutta koskevan omistusoikeuden luovuttamiseen esimerkiksi myymällä?

2. Minkä asetuksen säännösten perusteella määräytyy Euroopan unionin jäsenvaltion tuomioistuimen kansainvälinen toimivalta hakemuslainkäyttöasiassa, joka koskee tuomioistuimen luvan myöntämistä lapselle kuuluvan kiinteän omaisuuden tai kiinteää omaisuutta koskevan omistusoikeuden luovuttamiseen esimerkiksi myymällä: asetuksen 2019/1111 7 artiklan 1 kohdan – **sen**

paikkakunnan tuomioistuin, jossa lapsen asuinpaikka on – vai asetuksen N:o 593/2008 4 artiklan 1 kohdan c alakohdan tai asetuksen N:o 1215/2012 24 artiklan 1 alakohdan – sen paikkakunnan tuomioistuin, jossa kiinteä omaisuus sijaitsee?

3. Syrjäyttävätkö jäsenvaltion (Bulgaria) ja kolmannen maan (Neuvostoliitto tai Venäjän federaatio) välisen kahdenvälisen kansainvälisen sopimuksen, joka tehtiin ennen kuin jäsenvaltio liittyi Euroopan unioniin, määräykset kansainvälisestä toimivallasta vanhempainvastuuta koskevista asioista annetut asetuksen 2019/1111 säännökset, jos kyseistä kansainvälistä sopimusta ei mainita asetuksen 2019/1111 VIII luvussa?

Päätös on lopullinen, eikä sitä voida riitauttaa.

Tuomari

TYÖASIAKIRJA